

นโยบายการให้บริการอินเทอร์เน็ตสาธารณะในประเทศไทย: กรณีศึกษา ICT Free Wi-Fi

Public Internet Service Policy in Thailand: Case Study in ICT Free Wi-Fi

¹ลธิทิพร สมทรัพย์, ²รศ.ดร.สมิหระ จิตตลดากร, ³อาทิตยา สุธาธรรม, ⁴จักรี ชื่นอุระ

นักศึกษาระดับปริญญาตรีปริญญาโทปริญญาตรีบัณฑิต ^{2,3,4}ที่ปรึกษา
ปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง มหาวิทยาลัยรามคำแหง

E-mail ultimate_2525@hotmail.co.th

ABSTRACT

This research had objectives to study factors of trends involved in policy making of ICT Free Wi-Fi Project by applying Kingdon's Streams & Windows Model and found the following results: 1) Trends of problems had resulted from a gap in access to basic information infrastructures which were expensive and could not be sufficient to serve the needs of people, and create problems in gaining attention from authorities involved. 2) Trends of policies in public internet service policy had been continuously improved and become a policy of Pheu Thai Party, but later on, it faced the problem of budget shortage that caused a revision of such policy. 3) Political trends were the most important factors that having been driven by global influents and interested groups, who were politicians playing leading roles, and cooperating by agreements with private sectors, and by the support of mass media as political tools to achieve such contracts.

Keywords: Digital Divide, Public Internet, Kingdon

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระแสเหตุปัจจัยในการกำหนดนโยบายด้วยตัวแบบกระแสและหน้าต่างของ Kingdon ที่ทำให้เกิดโครงการ ICT Free Wi-Fi มีดังนี้ 1.กระแสปัญหาเกิดจากปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศที่ไม่เพียงพอและมีราคาแพงจึงทำให้ปัญหานี้อยู่ในความสนใจของผู้เกี่ยวข้อง 2.กระแสนโยบายการให้บริการอินเทอร์เน็ตสาธารณะได้ถูกพัฒนามาโดยตลอด จนถูกนำมาเป็นนโยบายของพรรคเพื่อไทยแต่กลับประสบปัญหาขาดแคลนงบประมาณจึงเป็นเหตุให้ต้องปรับปรุงนโยบายใหม่ 3. กระแสการเมืองจึงมีความสำคัญที่สุด โดยมีกระแสโลกเป็นพลังผลักดันที่สำคัญและการผลักดันของกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆที่มีนักการเมืองเป็นผู้มีบทบาทนำในการตกลงความร่วมมือกับเอกชนโดยใช้สื่อสารมวลชนเป็นเครื่องมือในการบรรลุข้อตกลง

คำสำคัญ: ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล, อินเทอร์เน็ตสาธารณะ, Kingdon

บทนำ

ปัจจุบันโลกอยู่ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ซึ่งเป็นสภาพที่ทั่วทั้งโลกเชื่อมโยงกัน ภายใต้แนวคิดแบบเดียวกันอันเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร ทำให้ทั้งโลกเชื่อมโยงกันจึงมีการไหลผ่านของข้อมูลอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นทางด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมือง เสมือนว่าโลกได้พัฒนาไปในทางเดียวกันหรือมีลักษณะเป็นระนาบเดียวกัน ซึ่งเป็นลักษณะของสังคมสมัยใหม่ที่ไม่มีข้อจำกัดทางเวลาและสถานที่ จึงก่อให้เกิดระบบเศรษฐกิจที่ใช้ข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีเป็นตัวขับเคลื่อนกำลังการผลิตและการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ เรียกว่า เศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-Based Economy) ซึ่งต่างจากจากระบบเศรษฐกิจเดิมที่มุ่งเน้นแรงงาน ทุน วัตถุดิบและพลังงาน เป็นหลัก (OECD, 1996, pp.3,11)

อินเทอร์เน็ตถือว่าเป็นโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศและความรู้ที่สำคัญอันประกอบขึ้นมาจากเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่มาเชื่อมต่อกันเป็นจำนวนมากจากทั่วโลก (Presser, 2008) คนที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตและมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี จึงมีความได้เปรียบกว่าคนที่ไม่สามารถเข้าถึง ก่อให้เกิดความแตกต่างทั้งในเรื่องรายได้ สถานภาพทางสังคมและการศึกษาของคนในสังคมเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ที่เรียกว่า ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล หรือ Digital Divide (Bucy & Newhagen, 2003, pp.233-234)

การประชุม สุตยอ ตระดับ โลก ว่า ด้วย สังคมสารสนเทศ (WSIS) ได้กำหนดให้การเข้าถึง

อินเทอร์เน็ตมีความสำคัญในฐานะของสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน (World Bank Group, 2016, pp.204) ดังนั้นจึงควรมีความจำเป็นต้องจัดให้มีบริการอินเทอร์เน็ตอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มคนที่ด้อยโอกาส (InfoDev & ITU, 2008) ซึ่งการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ ในหลายๆ ประเทศจึงมุ่งไปทางช่องว่างของการเข้าถึงเทคโนโลยี (Physical Divide) ที่เน้นไปในทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศและคุณภาพของอินเทอร์เน็ต

กลุ่มประชากรในโลกที่มีความสามารถเข้าถึงการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในปี ค.ศ. 2015 มีเพียงแค่ 3,185 ล้านคนจาก 7,349 ล้านคนทั่วโลก คิดเป็น 43 % ซึ่งหมายความว่า ประชากรอีก 57% หรือ 4,163 ล้านคน (Internet Live Stats, 2016) ไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของโลก ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ประเทศต่างๆ จึงควรมีนโยบายในการลดความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (Digital Divide) เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศในด้าน การพัฒนาความรู้พื้นฐานในการเข้าถึงเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตของประชาชน ราคาค่าบริการที่คุ้มค่างบราคา เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาของเศรษฐกิจโลกอย่างยั่งยืน (OECD, 2001, pp.3-4)

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นปัจจัยสำคัญในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่เป็นแหล่งข้อมูลความรู้ขนาดใหญ่ ซึ่งอาจแบ่งเป็นความก้าวหน้าทางด้านอุปกรณ์เชื่อมต่อซึ่งเดิมเป็นแบบขนาดใหญ่ไม่สะดวกในการพกพาไปสู่อุปกรณ์ที่มีขนาดเล็กลงสะดวกต่อการพกพา เช่น คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก

โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต และแพ็บเล็ต เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งโทรศัพท์มือถือหรือ สมาร์ทโฟน (Smartphones) เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน เนื่องจากมีขนาดกะทัดรัดสะดวกในการพกพา มีน้ำหนักเบาและรองรับการใช้งานอินเทอร์เน็ตหลากหลายรูปแบบ ดังนั้นเมื่ออุปกรณ์สารสนเทศพัฒนาไปสู่ขนาดที่ลดลง น้ำหนักเบาและมีการรองรับการใช้งานที่หลากหลายขึ้นทำให้มีความนิยมในการใช้เพิ่มมากขึ้น ผู้ใช้ก็ต้องการความสะดวกสบายในการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตแบบไร้สาย (Wireless) จึงก้าวเข้ามามีบทบาทอย่างมาก เช่น เอ็ดจ์ (EDGE) วายฟาย (Wi-Fi) 3G และ 4G เป็นต้น

ประเทศไทยเองก็เป็นหนึ่งในประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำทางการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเป็นอย่างมากจะเห็นได้จาก ประชากรที่สามารถเข้าถึงการใช้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และโทรศัพท์มือถือ ยังคงน้อยกว่าร้อยละ 50% ของประชากรประเทศ ดังนั้นรัฐบาลไทยจึงได้ก้าวเข้ามามีบทบาทเป็นผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเพื่อตอบสนองต่อความต้องการใช้บริการอินเทอร์เน็ตของประชาชน โดยการให้บริการอินเทอร์เน็ตที่เข้าถึงได้ในบริเวณพื้นที่สาธารณะ ผ่านสื่อประเภทต่างๆ ทั้งโครงข่ายวายฟาย (Wi-Fi Network) และโครงข่ายแบบสาย (Wired Network) ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งในกรอบนโยบายและแผนแม่บทต่างๆ อาทิเช่น โครงการ School Net ศูนย์ ICT ชุมชน โครงการ One Tablet per Child และโครงการ ICT Free Wi-Fi เป็นต้น เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (Digital Divide) สามารถกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคทั่วประเทศ ตลอดจนยกระดับคุณภาพชีวิตตลอดจนการใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างรู้

คุณค่าและสร้างสรรค์ของประชาชน เตรียมความพร้อมของประเทศเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-Based Economy) ซึ่งประชาชนสามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างอินเทอร์เน็ตเพื่อแสวงหาข้อมูลและข่าวสาร เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

โครงการ ICT Free Wi-Fi เป็นหนึ่งในนโยบายหาเสียงของพรรคเพื่อไทยที่เกิดขึ้นในในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2554 และเมื่อพรรคเพื่อไทยได้รับการเลือกตั้งก็ได้ผลักดันให้เกิดนโยบายนี้ขึ้นมา ดังนั้นโครงการ ICT Free Wi-Fi จึงถือว่าเป็นนโยบายการให้บริการอินเทอร์เน็ตวายฟายสาธารณะ (Public Wi-Fi Internet) โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายเพื่อประโยชน์สาธารณะโดยมีคุณภาพในอัตราค่าบริการที่เหมาะสม ซึ่งได้รับความร่วมมือจากกลุ่มผู้ให้บริการด้านการสื่อสารโทรคมนาคมทั้ง 6 ค่ายและการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) จะมีพื้นที่ให้บริการ ได้แก่ ย่านชุมชน สถานศึกษา โรงพยาบาล สถานที่ท่องเที่ยว ศูนย์การค้าขนส่งมวลชนและปั้มน้ำมัน เป็นต้น เพื่อกระจายโครงสร้างพื้นฐาน ICT ความเร็วสูงหรือบรอดแบนด์ (Broadband) อย่างทั่วถึง ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียม เสมือนบริการสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานทั่วไป โดยมีเงื่อนไขการใช้งานต้องลงทะเบียนก่อนการใช้งาน มีความเร็วในการใช้งาน 2 Mbps และสามารถใช้งานพร้อมกันไม่เกิน 15 คน ต่อ Access Point ซึ่งมีระยะเวลาการใช้งานครั้งละ 20 นาที เวลารวมไม่เกิน 120 นาทีต่อวัน หลังการใช้งาน 6 เดือน หลังจากนั้นจะต้องทำการลงทะเบียนใหม่ ซึ่งโครงการนี้ก็ได้นำเนินมาจนถึงปัจจุบันซึ่งในปี พ.ศ. 2559

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากระแสที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายโครงการ ICT Free Wi-Fi

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการค้นคว้าจากเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Information) อันได้แก่ นักการเมืองพรรคประชาธิปัตย์และพรรคเพื่อไทย กระทรวงเทคโนโลยีและการสื่อสาร สำนักการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ภาคเอกชนผู้ให้บริการด้านการสื่อสาร โทรคมนาคม และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ที่ประกอบด้วยคำถามปลายเปิด อุปกรณ์บันทึกเสียง ซึ่งมีแนวทางในการการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก มีประเด็น ดังนี้ 1.พัฒนาการและสภาพปัญหาของนโยบาย 2.กระบวนการในการผลักดันนโยบาย 3.ปัจจัยต่าง ๆ ที่ผลักดันให้เกิดนโยบาย รวมทั้งบทบาทตัวแสดงต่างๆ ของผู้ผลักดันนโยบาย 4.เป้าหมายของนโยบาย 5.ปัญหาและอุปสรรคของนโยบายการให้บริการอินเทอร์เน็ตสาธารณะในประเทศไทย: กรณีศึกษา ICT Free Wi-Fi

ส่วนการดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การสร้างแบบสอบถามออนไลน์ผ่านเว็บแอปพลิเคชัน (Web Application) ของกูเกิล (Google) ที่มีชื่อว่ากูเกิล ฟอร์ม (Google Form) เพื่อใช้ในการแจก

แบบสอบถามโดยวิธีการนำแบบสอบถามซึ่งมีประเด็นคำถาม ดังนี้ 1.คำถามที่เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่อโครงการ ICT Free Wi-Fi 2.ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการ ICT Free Wi-Fi โดยแบ่งเป็นการกำหนดนโยบายโดยมุ่งเน้นไปที่กระแสการเมืองอันได้แก่กระแสโลกและกลุ่มผลประโยชน์ 3.คำถามเกี่ยวกับภูมิหลังประชากร 4.คำถามปลายเปิด ให้แสดงเหตุผลและข้อเสนอแนะต่อโครงการ ICT Free Wi-Fi ซึ่งเมื่อนำแบบสอบถามไปกระจายในเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) ในช่วงเวลา 1 มกราคม - 29 กุมภาพันธ์ 2559 ซึ่งจากตารางทาร์ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และมีระดับความคลาดเคลื่อนที่ 5% ที่จำนวนประชากรที่มากกว่า 100,000 คน (α) จะได้ค่าของจำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับจำนวน 400 คน ซึ่งต้องการจำนวนเป็น 5 ภูมิภาคๆ ละ 80 ชุด เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 634 ชุด

พัฒนาการของนโยบาย

อินเทอร์เน็ตได้เข้าสู่ประเทศไทยในปี 2530 และมีความต้องการใช้มากขึ้นในปี 2537 ต่อมาในปี 2538 อเมริกาได้มีความตื่นตัวเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำดิจิทัลและในไทยเองก็ได้เริ่มมีโครงการอินเทอร์เน็ตโรงเรียน (SchoolNet) เพื่อพัฒนาคุณภาพของการศึกษาของเยาวชนและลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตของนักเรียน ต่อมาในปี 2539 ก็ได้มีการจัดทำกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ (IT2000) ขึ้นเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศและพัฒนาอุตสาหกรรมไทยแต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ

จึงมุ่งการกระจายเทคโนโลยีสารสนเทศสู่ชนบทเพื่อ
ความเสมอภาคและเท่าเทียมมากกว่า ต่อมาในปี 2540
จัดทำรัฐธรรมนูญปี 40 มาตรา 78 ที่ว่ารัฐต้องกระจาย
โครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกัน
ทั่วประเทศซึ่งก็ปรากฏในรัฐธรรมนูญปี 50 ด้วย
ประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 8 จนถึง
ปัจจุบันก็ได้ระบุไว้ ต่อมาในปี 2543 จัดตั้ง สำนักงาน
คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.)
และทำการจัดทำกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ ปี
2544-2553 (IT2010) เพื่อพัฒนาสังคมไปสู่สังคมภูมิ
ปัญญาและการเรียนรู้ด้วย กลยุทธ์ 5 E ซึ่ง 1 ใน 5 กล
ยุทธ์ คือ ด้านสังคม (E-Society) มีเป้าหมายที่จะลด
ความเหลื่อมล้ำของในการเข้าสารสนเทศและความรู้
ส่งเสริมการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างเท่าเทียมกัน
ต่อมาในปี 2545 ได้มีการจัดตั้งกระทรวงไอซีทีขึ้นมา
และได้จัดทำแผนแม่บท ฉบับที่ 1 2545-2549 เพื่อใช้
เป็นแนวทางในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศของไทย
สำหรับทุกกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งก็ยังคงยุทธศาสตร์
การเร่งรัดพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศให้ทั่วถึง
และเท่าเทียม ต่อมาในปี 2547 กระทรวงไอซีทีได้
จัดทำโครงการ 1 วัต 1 ศูนย์ไอซีที, โครงการพัฒนา
ชุมชนแห่งข้อมูลและ โครงการศูนย์สารสนเทศชุมชน
ซึ่งต่อมาพัฒนาไปเป็นศูนย์การเรียนรู้ ICT ชุมชน เพื่อให้
เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการ
สื่อสาร ของเด็ก เยาวชน ตลอดจนประชาชนที่อยู่อาศัย
ในชุมชน ต่อในสมัยรัฐบาลอภิสิทธิ์ 2551-2554 ก็เริ่มมี
แนวคิดที่จะลดอัตราค่าบริการอินเทอร์เน็ตโดยมีการ
ร่างนโยบายบรรดแบนด์แห่งชาติและมีความพยายามที่
จะทำให้ทุกจุดในประเทศไทยครอบคลุมด้วยเครือข่าย

สื่อสารโทรคมนาคมความเร็วสูง แต่ก็ไม่ประสบ
ความสำเร็จเนื่องจากไม่เป็นนโยบายหลักของพรรค
ประชาธิปัตย์ ซึ่งในขณะนั้นได้เริ่มมีการให้บริการ Free
Wi-Fi สาธารณะโดยกรุงเทพมหานคร ภายใต้ชื่อ Green
BKK Wi-Fi ขึ้นมาผู้ว่าอภิสิทธิ์ อันเนื่องมาจากการ
พัฒนาของเทคโนโลยี ต่อมาในปี 2552 ก็ได้จัดทำแผน
แม่บท ฉบับที่ 2 ขึ้นมาเพื่อความต่อเนื่องจากกรอบ
IT2010 ต่อมาในช่วงปี 2553 ได้จัดตั้ง คณะกรรมการ
กิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการ
โทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ขึ้นมาทำหน้าที่ดูแล
จัดสรรคลื่นความถี่ แทน TOT และ CAT เดิม ภายใต้
กสทช. เองก็ได้มีกองทุน USO เพื่อใช้ในการกระจาย
โครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศเข้าไปในพื้นที่ห่างไกลที่ไม่
มีคนลงทุน ได้มีการให้บริการอินเทอร์เน็ตภายใต้ชื่อ
USO NET เพื่อลดความเหลื่อมล้ำดิจิทัลซึ่งก็ดำเนินการ
มาถึงปัจจุบัน ต่อมาในปี 2554 ได้จัดทำกรอบนโยบาย
ICT2020 โดยใช้กลยุทธ์ 4 smart ซึ่งมี Smart Thailand
เป็นหนึ่งใน 4 กลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการกระจายโครงสร้าง
พื้นฐานสารสนเทศ อย่างอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้
ทั่วถึงและเท่าเทียม ประกอบกับการประกาศใช้
นโยบายบรรดแบนด์แห่งชาติขึ้นมาเพื่อขับเคลื่อนการ
พัฒนาบรรดแบนด์ให้สอดคล้องกับสังคมไทยอย่าง
ทั่วถึง ในขณะนั้นเองรัฐบาลยิ่งลักษณ์ชินวัตรได้นำเสนอ
นโยบายหาเสียงของพรรคในด้านเทคโนโลยีและการ
สื่อสาร 2 นโยบาย คือ One Tablet Pc Per Child และ
นโยบายการให้บริการอินเทอร์เน็ตสาธารณะที่เป็นการ
ให้บริการอินเทอร์เน็ตด้วยเทคโนโลยีวายฟาย (Wi-Fi)
โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายเพื่อประโยชน์สาธารณะ เมื่อพรรค
เพื่อไทยได้รับการเลือกตั้งจนสามารถเป็นฝ่ายจัดตั้ง

รัฐบาลเสียงข้างมากก็ได้จึงผลักดันให้เกิดนโยบายขึ้น ซึ่ง OTPC ได้ถูกวิภาควิจารณ์เรื่องทุจริตเป็นอย่างมาก ประกอบกับปัญหาต่างๆทำให้โครงการนี้ถูกยกเลิกไปในสมัยของ คสช. แต่โครงการ ICT Free Wi-Fi ได้มีการดำเนินการมาจนถึงปัจจุบันซึ่งเป็นเหตุให้มีการศึกษานี้ขึ้นมา ต่อมาในปี 2557 รัฐบาลทหารนำโดย คสช. ได้เข้ามาใช้อำนาจแทน ก็ได้มีการสั่งยกเลิกการร่างแผนแม่บท ฉบับที่ 3 และกรอบนโยบาย ICT2020 ในปี 2559 และได้สั่งให้มีการจัดทำกรอบนโยบายเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลขึ้นมาแทนพร้อมทั้งเปลี่ยนชื่อกระทรวงไอซีทีไปเป็นกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งก็ยังเน้นการลดความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลเช่นเดิม ซึ่ง คสช. ก็ยังประกาศสนับสนุนการให้บริการอินเทอร์เน็ต วายฟายสาธารณะอยู่เช่นเดิม

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษานโยบายการให้บริการอินเทอร์เน็ต สาธารณะในประเทศไทย: กรณีศึกษา ICT Free Wi-Fi จะวิเคราะห์ “โครงการ ICT Free Wi-Fi” ในฐานะนโยบายสาธารณะ(Public Policy) มุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของนโยบายการให้บริการอินเทอร์เน็ต สาธารณะในประเทศไทย กระแสปัจจัยในการกำหนดนโยบายและการประเมินผลความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการ ICT Free Wi-Fi ในประเทศไทย สอดคล้องกับการศึกษาของสุนทร ตันมันทอง (2553) ได้ทำการศึกษารายเรื่อง “โครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า 30 บาทรักษาทุกโรค พ.ศ. 2545 – 2552” ซึ่งจะวิเคราะห์โครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า 30 บาทรักษาทุกโรคในฐานะนโยบายสาธารณะ (Public

Policy) โดยใช้แนวทางการศึกษาสาเหตุและผลกระทบ ของนโยบาย (Cause-Effect Approach) ซึ่งเป็นวิธี วิเคราะห์ที่เน้นไปที่ตัวนโยบายมากกว่าขั้นตอนและ พฤติกรรมในการกำหนดนโยบาย

ในการวิจัยนี้จะมุ่งเน้นไปที่การศึกษาการกำหนด นโยบายโดยใช้ ทฤษฎีตัวแบบกระแสและหน้าต่าง นโยบาย (The “Streams and Windows” Model) ของ Kingdon (1995) เพื่อศึกษากระแสปัจจัยใดบ้างที่ เกี่ยวข้องกับการเกิดโครงการ ซึ่งเป็น แบ่งเป็น 3 กระแส คือ กระแสปัญหา กระแสนโยบายและกระแส การเมือง โดยกระแสปัญหาเป็นกระแสที่เกี่ยวข้องกับ ประเด็นปัญหา ความต้องการใช้อินเทอร์เน็ต ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและอัตราค่าบริการ อินเทอร์เน็ต ในส่วนของกระแสนโยบายเป็นกระแสที่ เกี่ยวข้องกับนโยบายการให้บริการอินเทอร์เน็ตสาธารณะ เป็นหนึ่งในนโยบายหาเสียงของพรรคเพื่อไทย พ.ศ. 2554 เป็นการให้บริการอินเทอร์เน็ตวายเป็น (Wi-Fi) โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายเพื่อประโยชน์สาธารณะ ซึ่งใน ช่วงแรกเสนอที่จะใช้งบประมาณกองทุน USO ของ กสทช. มาใช้แต่ไม่ประสบความสำเร็จจึงเป็นเหตุให้ต้อง ปรับปรุงนโยบายใหม่อีกครั้งเพื่อแก้ไขปัญหาการขาด แคลนงงบประมาณ โดยการขอความร่วมมือจากผู้ ให้บริการสารสนเทศรายใหญ่ภายในประเทศและบริษัท ปตท. จนนำไปสู่การเกิดโครงการ ICT Free Wi-Fi ส่วน กระแสการเมืองเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม ผลประโยชน์ที่สำคัญต่าง ๆ ในสังคมเพื่อบรรลุผล ประโยชน์ที่มุ่งหวัง ได้แก่ สถานการณ์ทางการเมือง สื่อสารมวลชน ค่านิยม กระแสโลกและกลุ่ม ผลประโยชน์ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Kim, J. W.

(2012, pp. 183–203) ศึกษาเรื่อง A Study on Agenda-Setting Process for College Tuition & Fee Policy Based on Kingdom Policy Stream Model พบว่า การศึกษากระบวนการเข้าสู่วาระของนโยบายค่าเล่าเรียนฟรีในระดับอุดมศึกษา มีจุดเริ่มต้นจากความสนใจในเรื่องของกระบวนการนโยบายค่าเล่าเรียนฟรีในเกาหลีที่ถูกนำเข้าสู่วาระนโยบายโดยมุ่งหวังที่จะลดค่าใช้จ่ายค่าเล่าเรียนในระดับอุดมศึกษาเป็นนโยบายที่เรียกว่า “ค่าเล่าเรียนครึ่งราคา” ซึ่งมีการชูนโยบายนี้ในการหาเสียง จนกระทั่งมีการประกาศใช้นโยบายลดค่าเล่าเรียนโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในเดือนกันยายน ปี ค.ศ. 2011 จากการใช้ตัวแบบกระแสนโยบายของ Kingdon ในการวิเคราะห์พบว่าการเกิดขึ้นของโอกาสถูกเรียกว่า “หน้าต่างนโยบาย” จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการไหลมาบรรจบกันของสามกระแส คือ กระแสปัญหา กระแสการเมือง และกระแส นโยบาย เมื่อทั้งสามกระแสนี้มาบรรจบกันก็จะเกิดความสัมพันธ์กันขึ้นท่ามกลางผู้มีส่วนร่วมในนโยบายซึ่งมีอิทธิพลในการตัดสินใจและกำหนดนโยบาย จากการศึกษาพบว่า กระแสการเมืองนั้นมีอำนาจมากที่สุด ในกระบวนการเข้าสู่วาระของนโยบายลดค่าเล่าเรียน นั่นคือความปรารถนาซึ่งมีความต้องการอย่างแรงกล้าเพื่อแก้ไขปัญหาค่าเล่าเรียนโดยที่นักศึกษาและผู้ปกครองเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ความพยายามในการดำเนินการเพื่อผลักดันผ่านกลุ่มพลเมืองและพรรคการเมือง หรือการดำเนินการกิจกรรมทางการเมืองโดยพรรคการเมืองและรัฐสภา ซึ่งเป็นองค์กรหลักในการตัดสินใจและกำหนดนโยบายการเรียนการ

สอนที่มีความน่าเชื่อถือสูง มีประสิทธิภาพ รวมไปถึง การพิจารณาทางเลือกอย่างรอบคอบและมีเหตุมีผล

การกำหนดนโยบายการให้บริการอินเทอร์เน็ต สาธารณะในประเทศไทย: กรณีศึกษา ICT Free Wi-Fi ในส่วนของกระแสปัญหาเป็นกระแสที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (Digital Divide) เป็นความเหลื่อมล้ำที่เกิดจากการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่แตกต่างกัน มีผลต่อการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารและความรู้ที่ส่งผลถึงความแตกต่างในเรื่องคุณภาพชีวิตของประชาชน ความเหลื่อมล้ำนั้นมีหลายมิติ ในหลายๆ ประเทศจึงเน้นไปที่การลดช่องว่างทางการเข้าถึงเทคโนโลยี (Physical Divide) ที่เป็นการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศและคุณภาพของอินเทอร์เน็ต เพื่อการกระจายอย่างครอบคลุมอย่างทั่วถึง (Universality) และตอบสนองต่อสิทธิขั้นพื้นฐานในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของประชาชน ซึ่งประกอบด้วย ปัญหาความต้องการใช้อินเทอร์เน็ตของประชาชน ที่อยู่ในยุคแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศและข่าวสารที่มีอินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารและความรู้ที่สำคัญจึงเปรียบเสมือนปัจจัยที่ 5 ดังนั้นความต้องการใช้อินเทอร์เน็ตจึงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ปัญหาความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เช่น ประเภทของอินเทอร์เน็ตที่มีความเร็วในการรับส่งข้อมูลที่เพิ่มขึ้น ประเภทและอุปกรณ์ในการเชื่อมต่อที่ทันสมัยและสะดวกสบายมากขึ้น ปัญหาอัตราค่าบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่มีราคาแพง ซึ่งจากการถอด

คำสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า อัตราค่าอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงจะลดลง แต่เมื่อทำการคำนวณจากข้อมูลค่าบริการเฉลี่ยต่อเดือนของผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (Average Revenue Per Usage : ARPU) ต่ออัตราค่าจ้างขั้นต่ำของกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ปี 2552-2556 พบว่า การที่ประชาชนคิดว่าค่าบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงถูกลงน่าจะมาจากค่าแรงที่เพิ่มขึ้นมากกว่าค่าบริการอินเทอร์เน็ตที่ลดลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lehr, W. & McKnight, L. W. (2003, pp. 351-370) ศึกษาเรื่อง *Wireless Internet Access: 3G vs. WiFi?* พบว่า ข้อแตกต่างระหว่างสองเทคโนโลยีในการให้บริการในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตไร้สายความเร็วสูง คือ 3G และวายไฟาย (Wi-Fi) ซึ่งรูปแบบของ 3G ก็คือ ยุคที่สามของโทรศัพท์มือถือ (3rd Generation) ที่ถูกออกแบบมาเพื่อให้ผู้ดำเนินการด้านธุรกิจโทรศัพท์มือถือได้ทำการบูรณาการระหว่างการให้บริการด้านข้อมูลและการบริการด้านเสียงผ่านเครือข่ายมือถือ ส่วนวายไฟาย (Wi-Fi) นั้นเป็นการส่งสัญญาณโดยมาตรฐาน 802.11b ซึ่งถูกออกแบบมาให้รองรับ Wireless LANs แม้ว่าทั้งสองเทคโนโลยีต่างสะท้อนให้เห็นถึงพื้นฐานในการให้บริการที่แตกต่าง ธุรกิจการค้า จึงนำมาสู่ขอบเขตของสองเทคโนโลยีนี้ในการแข่งขันกันตามกลไกตลาดก็จะนำไปสู่ราคาของการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตไร้สายที่ต่ำลง และงานวิจัยของ Powell & Shade (2006, pp. 381-403) ศึกษาเรื่อง *Going Wi-Fi in Canada: Municipal and Community Initiative* พบว่า การใช้อินเทอร์เน็ตวายไฟาย (Wi-Fi) ในแคนาดาเป็นความคิดริเริ่มของเทศบาลและชุมชน ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีการอภิปรายถกเถียงกัน

มากกว่าระหว่างกลุ่มเทศบาลและชุมชนกับกลุ่มบริษัท ผู้ให้บริการโทรคมนาคมว่ากลุ่มใดควรจะเป็นผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตวายไฟาย (Wi-Fi) ในขณะที่ประเทศแคนาดานั้นมีการให้บริการอินเทอร์เน็ตวายไฟาย (Wi-Fi) ที่ไม่ถึงกับมีความขัดแย้งความรุนแรงเหมือนในกรณีของสหรัฐอเมริกา เนื่องจากการใช้งานอย่างแพร่หลายของสายเคเบิลในแคนาดา เมืองใหญ่หลายเมืองของประเทศแคนาดา มีการเข้าถึงบรอดแบนด์ (Broadband) โดยข้อมูลสถิติของแคนาดาปี ค.ศ. 2003 แสดงให้เห็นว่า 86% ของประชาชนมีการเข้าถึงบริการบรอดแบนด์ สิ่งที่น่าสนใจใน American Cities และ Canadian Cities ได้พบเห็นหลายกิจการให้บริการ (Wi-Fi) ส่วนบุคคล ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การเชื่อมต่อวายไฟาย (Wi-Fi) ในสถานประกอบการค้า แต่นอกจากนี้ ยังมีหลายกิจการในเขตเทศบาลเมืองที่โดดเด่น เช่น Fred eZone ใน Fredericton, New Brunswick. โดยวายไฟาย (Wi-Fi) ในชุมชนเมืองของแคนาดาอยู่ในช่วงเริ่มต้น จากกลุ่มที่ไม่แสวงหาผลกำไรรวมถึง BC Wireless Network Society ซึ่งเป็นเครือข่ายสังคมในเมือง British Columbia และ Île Sans Fil (Wireless Island) ใน Montreal เช่นเดียวกับกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นใหม่เรียกว่า “Wireless Toronto” และอีกหลายๆ กลุ่มขนาดเล็กใน Charlotte Town, Hamilton และ Winnipeg กลุ่มอาสาสมัครเหล่านี้ให้การสนับสนุนการพัฒนาการให้บริการวายไฟาย (Wi-Fi) ในพื้นที่ชุมชนของพวกเขา ในบางกรณีกลุ่มเหล่านี้ยังพัฒนาและปรับแต่งซอฟต์แวร์ตามวัตถุประสงค์เพื่อช่วยสร้างชุมชนท้องถิ่นและศิลปะการแสดงและการเนื้อหาท้องถิ่นผ่านเครือข่ายวายไฟายของชุมชน ดังนั้นวายไฟาย (Wi-Fi) จึงมีศักยภาพ

ที่จะสนับสนุนชุมชนเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ที่
จึงการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มชุมชน Wi-Fi และ
รูปแบบอื่น ๆ ของเครือข่ายชุมชน ในขณะที่มีความ
คล้ายคลึงกันบางอย่างแน่นอนระหว่างกลุ่มชุมชน Wi-
Fi และกิจการ ICT ชุมชนในแคนาดายังมีความแตกต่าง
ที่ชัดเจน

ส่วนกระแสนโยบายการให้บริการอินเทอร์เน็ต
สาธารณะเป็นหนึ่งในนโยบายหาเสียงของพรรคเพื่อไทย
พ.ศ. 2554 เป็นการให้บริการอินเทอร์เน็ตวายไฟ (Wi-
Fi) โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายเพื่อประชาชนสาธารณะ ซึ่งใน
ช่วงแรกเสนอที่จะใช้งบประมาณกองทุน USO ของ
กสทช. มาใช้แต่ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากประสบ
ปัญหาในรายละเอียดขัดข้องกับทางบริษัทที่โอทีจำกัด
ดังนั้นจึงเป็นเหตุให้ต้องปรับปรุงนโยบายใหม่อีกครั้ง
เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนงบประมาณ โดยการขอ
ความร่วมมือจากผู้ให้บริการสารสนเทศรายใหญ่
ภายในประเทศและบริษัท ปตท. จนนำไปสู่การเกิด
โครงการ ICT Free Wi-Fi

ส่วนในกระแสการเมืองมีความสำคัญอย่างมาก
ต่อการกำหนดนโยบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระแสโลก
หรือกระแสโลกาภิวัตน์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่
ผลักดันให้เกิดนโยบายการให้บริการอินเทอร์เน็ต
สาธารณะในไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการ ICT Free
Wi-Fi ที่กระแสโลกเป็นปัจจัยหลักที่แฝงอยู่ในทั้ง 3
กระแส กล่าวคือ ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลที่
เกิดจากการพัฒนาที่ไม่ทันต่อกระแสโลก ได้แก่ ความ
ต้องการใช้อินเทอร์เน็ตและความก้าวหน้าทาง
เทคโนโลยีที่เพิ่มขึ้น ความสะดวกสบายมากขึ้นแต่อัตรา
ค่าบริการยังคงสูงอยู่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้คือ ความต้องการ

ของประชาชนภายในประเทศ ประกอบกระแสโลกจาก
ภายนอกประเทศที่อินเทอร์เน็ตมีความสำคัญอย่างมาก
ในเวทีโลก ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ทำให้ภาคการเมืองมีโอกาส
จะได้ ร่องลงมาคือ สถานการณ์ทางการเมืองของไทย
รัฐบาลยังขาดความมีเสถียรภาพถึงแม้ว่าจะเป็น
รัฐบาลเสียงข้างมาก แต่การเมืองกลับไม่นิ่งมีการ
เปลี่ยนแปลงพรรคการเมืองที่ขึ้นมาเป็นรัฐบาลอยู่เสมอ
ทำให้นโยบายขาดการสานต่อเกิดความไม่ต่อเนื่องของ
นโยบาย ส่วนนโยบายพรรคการเมืองของไทยส่วนใหญ่
จะอยู่ในรูปแบบนโยบายประชานิยมที่มุ่งตอบสนองต่อ
ความต้องการของประชาชนเพื่อให้ได้มาซึ่งคะแนนเสียง
ข้างมากในการจัดตั้งรัฐบาล นโยบายนั้นๆ ก็มักจะถูก
สนองออกมาอย่างรวดเร็วโดยพรรครัฐบาลที่มุ่งหวังผล
ทางการเมืองในสมัยหน้า แต่บางนโยบายก็อาจจะแฝง
ไปด้วยการแสวงหาผลประโยชน์เข้าพรรคอีกด้วย และ
ค่านิยมเนื่องจากค่านิยมของผู้กำหนดนโยบายเป็น
ความต้องการให้สังคมพึงมีพึงปรารถนา ต้องการให้
เป็นเป้าหมายของสังคมและปลูกฝังให้สมาชิกของสังคม
ซึ่งค่านิยมเชิงบวกเชื่อว่ารัฐบาล ทุกฝ่ายและทุกวัยต่าง
ก็ส่งเสริมนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดย
ปราศจากผลประโยชน์ทางการเมืองแอบแฝงทำให้เกิด
การผลักดันนโยบายที่รวดเร็วจากทุกฝ่าย ต่างจาก
ค่านิยมเชิงลบที่เชื่อว่าทุกการกระทำของรัฐบาลมี
ผลประโยชน์ทางการเมืองแอบแฝงเสมอซึ่งผู้กำหนด
นโยบายกลุ่มนี้จะพยายามรังหรือไม่ผลักดันผลักดัน
นโยบายให้เกิดขึ้น ส่วนตัวแสดงในกลุ่มผลประโยชน์
พบว่า บทบาทผลักดันของนักการเมืองมีน้ำหนักมาก
ที่สุดในการกำหนดนโยบาย ร่องลงมาคือ กลุ่มผู้
ให้บริการอินเทอร์เน็ต ส่วนบทบาทของกระทรวงไอซีที

และ กสทช. นั้นซ้อนทับกัน โดย กสทช. มีหน้าที่เป็นผู้คุมกฎ (Regulator) และมีกระทรวงไอซีที (ICT) ทำหน้าที่เป็นผู้แปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (Policy Maker) แต่จากคำสัมภาษณ์จะเห็นได้ว่า กสทช. ที่เป็นองค์กรอิสระกลับทำหน้าที่เป็นทั้งผู้คุมกฎ (Regulator) และผู้แปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (Policy Maker) ส่วนองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ไม่ค่อยมีบทบาทมากนัก สอดคล้องกับงานวิจัย Joo, J. (2015, pp. 53–83) ศึกษาเรื่อง A Case Study of the Transformation Process of Korean National Health Insurance Integration Policy : Applying the Modified Policy

Streams Framework พบว่า กรณีศึกษากระบวนการปรับเปลี่ยนของนโยบายประกันสุขภาพแห่งชาติของเกาหลีได้นำเอาแนวความคิดแบบกระแสเปลี่ยนนโยบายมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงนโยบายจากโครงการประกันสุขภาพมาสู่โครงการประกันสุขภาพแห่งชาติในรัฐบาลคิมแดจุง เมื่อปี ค.ศ. 1999 นั้นได้ถูกจดจำเอาไว้ว่าเป็น “นโยบายที่ประสบความสำเร็จ” หลังจากการคงไว้ซึ่งแนวคิดนี้อย่างยาวนาน (นวัตกรรมนโยบาย) โดยรัฐบาลปาร์ค จุงฮี ในปี ค.ศ. 1977 การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยหลักซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายและนำการประยุกต์ตัวแบบกระแสนโยบายของ John Kingdon มาใช้ในการอธิบายปัจจัยต่างๆ จากการศึกษาค้นพบสิ่งสำคัญดังนี้คือ ประการแรก “หน้าต่างนโยบาย” จะเปิดสองครั้งโดยการมาบรรจบกันของกระแสปัญหาและกระแสการเมือง ทั้งกฎหมายของการประกันสุขภาพแห่งชาติและการประกันสุขภาพแห่งชาติได้ถูกนำออกมาเป็น

กฎหมายในช่วงเวลาของการรวมตัวกันของการพัฒนาทางเลือกนโยบายในกระแสนโยบาย ประการที่สอง ปัจจัยหลักที่อธิบาย NHIP เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อม (วิกฤตการณ์แลกเปลี่ยนเงินตราและระบบ IMF) และ “พลังของแนวความคิดด้านนโยบาย” (การบูรณาการระบบการจัดการ) การสานต่อของนโยบายและพลังของกลุ่มผลประโยชน์ต่างมีบทบาทที่เสริมซึ่งกันและกัน ประการที่สามกรณีศึกษาในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการนำตัวแบบกระแสนโยบายมาประยุกต์ใช้นั้นสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการวิเคราะห์กรณีการเปลี่ยนแปลงนโยบายได้

ข้อค้นพบในงานวิจัย

กระแสโลก เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ผลักดันให้เกิดนโยบายการให้บริการอินเทอร์เน็ตสาธารณะในไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการ ICT Free Wi-Fi ที่กระแสโลกเป็นปัจจัยหลักที่แฝงอยู่ในทั้ง 3 กระแส กล่าวคือ ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลที่เกิดจากการพัฒนาที่ไม่ทันต่อกระแสโลก ได้แก่ ความต้องการใช้อินเทอร์เน็ตและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เพิ่มขึ้น ความสะดวกสบายมากขึ้นแต่อัตราค่าบริการยังคงสูงอยู่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้คือ ความต้องการของประชาชนภายในประเทศ ประกอบกระแสโลกจากภายนอกประเทศที่อินเทอร์เน็ตมีความสำคัญอย่างมากในเวทีโลก ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ทำให้ภาคการเมืองมีโอกาสเลยได้

ค่านิยมของผู้กำหนดนโยบาย ในสังคมไทย มักจะถูกกำหนดโดยชนชั้นนำ เนื่องจากสภาพทางสังคมในเอเชียอาคเนย์ไม่ว่าจะได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากจีน หรืออินเดียซึ่งเป็นแหล่งวัฒนธรรมของเอเชีย

ประชาชนจะถูกแบ่งออกเป็นสองชนชั้นกว้างๆ คือ ชนชั้นปกครอง (Ruler) และชนชั้นใต้ปกครอง (Ruled) ไม่มีความเสมอภาคเท่าเทียมกันระหว่างประชาชนในสังคม ชนชั้นปกครองเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองในสังคม ซึ่งชนชั้นนำเหล่านี้ก็จะยึดความพึงพอใจ (Preferences) หรือ ค่านิยม (Values) ของตนเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ นโยบาย จากการประเมินผลนโยบายจะเห็นได้ชัดว่า ประชาชนยังขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดและประเมินผลนโยบาย ค่านิยมในวงชนชั้นนี้ ได้แก่ ค่านิยมเชิงบวกเชื่อว่ารัฐบาล ทุกฝ่ายและทุกวัยต่างก็ส่งเสริม นโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยปราศจาก ผลประโยชน์ทางการเมืองแอบแฝงทำให้เกิดการ ผลักดันนโยบายที่รวดเร็วจากทุกฝ่าย ต่างจากค่านิยมเชิงลบที่เชื่อว่าทุกการกระทำของรัฐบาลมีผลประโยชน์ทางการเมืองแอบแฝงเสมอซึ่งผู้กำหนดนโยบายกลุ่มนี้จะพยายามรังหรือไม่ผลักดันผลักดันนโยบายให้เกิดขึ้น

สื่อสารมวลชนในการวิจัยครั้งนี้ นอกเหนือจากบทบาทในการผลักดันโดยการนำเสนอข่าวต่างๆ เกี่ยวกับโครงการ ICT Free Wi-Fi และเป็นสื่อกลางในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อส่งต่อไปกับการเมือง ตลอดจนการสื่อสารวัตถุประสงค์นโยบายไปสู่ประชาชนแล้ว ยังมีบทบาทพิเศษเป็นเครื่องมือทางการเมืองที่ใช้เป็นข้อตกลงในการขอความร่วมมือจากผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเพื่อให้เกิดโครงการ ICT Free Wi-Fi ขึ้นมาได้

การสื่อสารนโยบายกับประชาชน จากประเมินผลนโยบาย พบว่า มีประชาชนบางส่วนที่ขาดความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของนโยบาย โดยเฉพาะนโยบาย ICT Free Wi-Fi ได้จัดทำขึ้นเพื่อ

สนองตอบความต้องการเข้าถึงการใช้อินเทอร์เน็ต พื้นฐานเพื่อใช้ในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารความรู้ และการเข้าระบบบริการรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์หรือ E-Government เท่านั้น ไม่ได้เป็นการให้บริการ อินเทอร์เน็ตเพื่อวัตถุประสงค์อื่น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรปรับปรุงการให้บริการอินเทอร์เน็ต สาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ICT Free Wi-Fi ให้เทศบาลหรือจังหวัดเป็นผู้บริหารในแต่ละเขตร่วมกับ ผู้ให้บริการภายในท้องถิ่น แล้วให้รัฐบาลเป็นผู้ลงทุนในระบบส่วนกลาง เช่น ระบบเก็บข้อมูลบัญชีรายชื่อการใช้งานส่วนกลางเพื่อรวมระบบการให้บริการเป็นหนึ่งเดียว การนำระบบบัตรวันมาใช้ในการให้บริการ เพิ่มความเร็วแต่จำกัดเวลาการใช้งาน

2. ผลักดันให้มีการบูรณาการร่วมกันของ กระทรวงไอซีทีและ กสทช. ให้เป็นรูปประธรรมมากขึ้น เนื่องจาก กสทช. มีหน้าที่เป็นผู้คุมกฎ (Regulator) และมีกระทรวงไอซีที (ICT) ทำหน้าที่เป็นผู้แปลงนโยบาย ไปสู่การปฏิบัติ (Policy Maker) แต่จากคำสัมภาษณ์จะเห็นได้ว่า กสทช. ที่เป็นองค์การอิสระกลับทำหน้าที่เป็น ทั้งผู้คุมกฎ (Regulator) และผู้แปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (Policy Maker) เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น

3. รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผล การศึกษาในส่วนของการประเมินผลนโยบายไปทำการ ปรับปรุงแก้ไขการให้บริการโครงการ ICT Free Wi-Fi ใน ปัจจุบันให้ได้หรือในอนาคต

4. ส่งเสริมการเข้าใช้งานของประชาชนโดยการ จัดเตรียมเนื้อหาสำหรับเว็บไซต์ที่จะให้ประชาชนเข้าไป ศึกษาหาความรู้ เช่น เว็บไซต์สภาพดินฟ้าอากาศ ราคา เฉลี่ยพืชผลทางการเกษตร เป็นต้น เพื่อรวบรวมความรู้ หรือเนื้อหาที่ประชาชนเข้าถึงได้ง่ายสะดวกในการใช้งาน หรือการพัฒนาแอปพลิเคชันต่างๆ ที่เหมาะสมแก่การ ใช้งาน สามารถเข้าถึงบริการของรัฐได้สะดวกมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษา ในครั้งต่อไปควรทำการศึกษากำหนด นโยบายไปปฏิบัติเพื่อให้ทราบถึงขั้นตอน ปัญหาและ อุปสรรคในการดำเนินการ เพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ที่ ครอบคลุมวงจรมงจรรยาบรรณการให้บริการอินเทอร์เน็ต สาธารณะ: กรณีศึกษา ICT Free Wi-Fi

เอกสารอ้างอิง

- สุนทร ต้นมันทอง. (2553). *โครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า 30 บาทรักษาทุกโรค พ.ศ. 2545 – 2552*. โครงการเมธีวิจัยอาวุโส สกว. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Bucy, E. P.& Newhagen, J. E. (2003). *Media access. Social and psychological dimensions of new technology use*. Mahwah/NJ, London.
- InfoDev & ITU. (2008). *ICT Regulation Toolkit : Module 4 Universal Access and Service*. 10 June 2016. Source <http://www.ictregulationtoolkit.org/4>
- Internet Live Stats. (2016). *Internet Users*. 3 May 2016. Source http://www.internetlivestats.com/internet-users/Sourcewww.uic.edu.hk/~kentsang/powerst/Friedman_the%20world%20is%20flat.pdf
- Joo, J. (2015). *A Case Study of the Transformation Process of Korean National Health Insurance Integration Policy: Applying the Modified Policy Streams Framework*. Korean Policy Sciences Review: Vol.19. pp. 53–83.
- Kingdon, J. W. (1995). *Agendas, alternatives, and public policies*. New York: Addison–Wesley.
- Kim, J. W. (2012). *A Study on Agenda–Setting Process for College Tuition & Fee Policy Based on Kingdom Policy Stream Model*. The Journal of Educational Administration: Vol.30. pp. 183–203.
- Lehr, W. & McKnight, L. W. (2003). *Wireless Internet Access: 3G vs. WiFi?*. Telecommunications Policy
- OECD. (1996). *The Knowledge–Based Economy*. OECD Publication, 2 rue Andre Pascal, 75775 Paris Cedex
- OECD. (2001). *Under Standing The Digital Divide*. OECD Publication, 2 rue Andre Pascal, 75775 Paris Cedex 16, France.
- Presser, M., et al. (2008). *Real World Internet (Position Paper)*. Future Internet Assembly. Madrid, Spain.
- Powell, A. & Shade, L. R. (2006). *Going Wi–Fi in Canada: Municipal and Community Initiatives*. Government

วารสารรัชต์ภาคย์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 24 กันยายน-ธันวาคม 2560

TCI กลุ่มที่ 2 มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Information Quarterly 23.

World Bank Group. (2016). *World Development report : Digital Dividends*. 10 June 2016. pp. 204. Source

<http://www.genderit.org/sites/default/upload/world0developm0000digital0dividends.pdf>

Name: Mr. Sittipom Somsap
Address: 18/9 Moo 1 Nai Mueang Sub-dis, Mueang, Khonkaen 40000
Education: Doctor of Philosophy (Politics) Ramkhamhaeng University
Work: Self-employed business

